

Domači Prijatelj.

— Vydov mesečnik. —

Heinik I.

V Pragi, 1. decembra 1904.

Štev. 9.

VEKOSLAV ŠPINDLER:

PA SI PRIŠLA ...

Ah, tam pod cipresami, bekami
ob tožnih, molčečih grobéh
sem hotel sanjati ... sanjati
o življenja odbeglih dneh.

Pa si prišla in s sigurno roko
si povedla me v mladi svoj vrt...
tam cvete mak in vrtnice žare —
in trdni moj sklep je strt.

SAMKO CVETKOV MARIN:

O PAVLU PAVLOVIČU.

In ko je zašumela nad zemljo jesen, rekel je Pavel Pavlovič:
„Ti, Minka, torej nisi vedela, da te ljubim, tudi slutila nisi.
Glej, kako veš neizrečeno malo ... Oj, Minka, ljubica, in jaz
sem vedel že tako zdavnaj!“

Zasmejala se je Minka in privila svoje gibčno telo na Pavla,
da je utihnil in jo poljubil na plave lase ...

Zopet je pričel Pavel: „Minka, veš da sem te ljubil že tedaj,
ko te še poznal nisem ... samo vedel sem, da živiš in že sem
te ljubil ... Ljubil sem te s celo dušo ... Ali se ti ne zdi lepo,
če ljubi mlad in inteligen ten fant s celo dušo nežno in ljubezavno
deklico? —“

Listje je šumelo in šumel je potoček kraj pota, kjer sta se izprehajala Minka Ivanovna in Pavel Pavlovič: zaljubljene mlade duše, polne lepih nad in hrepenenj.

„Josip, moj prijatelj, mi je pravil o deklici z lepimi rokami... z nežnimi rokami... pravil mi je o hoji te deklice... rekel je da je kakor hoja angelov po svetih nebesih: tiha in lahka... Tudi to je pravil, da igraš klavir — deklica z mehкими rokami in tiho hojo si bila namreč ti — Tako, vidiš, pravil je prijatelj Josip in verjel sem mu, ker on ni lagal nikoli... ko je pravil tako sem te že ljubil in ti tega nisi vedela do danes...“

Šumi listje, šumi potok, šumi cel gozd. Ivanovna in Pavlovič pa gresta dalje roko ob roki in govorita sentimentalne besede in se ljubita... Ti Minka, ki si tako mlada in imaš tako dovzetno srce, ali res ljubiš Pavla Pavloviča? Ej, Minka, mogoče je, mogoče ni... kar ni lahko se še zgodi... lahko se zgodi namreč, da ne boš več marala Pavla Pavloviča. Lahko se zgodi... ali varuj se, da ti ne bo žal! — Jesen je plavala nad njima in lastavice so letele na jug, na topli jug in v daljavi se je oglasil žerjav... mogoče je letel iskat hrane... ali pa tudi ne — kdo ga je vprašal? — Padalo je listje na porumenelo travo in je šumelo pod lahkimi stopinjami Minke Ivanovne in njenega ljubimca Pavla... srečnega Pavla Pavloviča... O moj Pavel, verjemi mi, da ti zavidam, ker Minka je res ljubeznivo dekletce... Ali si nisi zaželel že nekdanj... pred davnim časom... tako nežne ljubice? Gotovo si jo imel mnogokrat v mislih, ali nisi sam prav vedel kaj želiš... In ti Minka, ki greš po suhem listju in ga drobiš v prah, ali res ljubiš Pavla Pavloviča iz vse duše — vprašam te tretjič... O Minka, omahljivo je mlado srce in žensko še posebno...

Tako so tekli večeri in nekega večera Minke ni bilo k sestanku... kaj si storila Minka s Pavlovo dušo? Kaj si jo zavrgla? O Minka, omahljivo je mlado srce in žensko še posebno...

Kmalu po tistem večeru je Minka prišla spet na pot kraj potoka in tam je našla v misli zatopljenega Pavla Pavloviča. „Pavel Pavlovič... ali me poslušas?... Grem...“

„Kam?“

„Omožim se... Zbogom! Odpusti mi, omahljivo je žensko srce...“

Pavel Pavlovič je zakril obraz z rokami, Minka pa mu jih je odtegnila in poljubila sta se gorko in ljubeznivo zadnjikrat... Objela sta se zadnjikrat... Pavel je stal in gledal za Minko... Ponavljal si je verze:

„Izgubljene daljave,
izgubljeni bregovi...
same temine... vsenaokrog
sami viharji... valovi...“

Pisala sta te verze dva prijatelja svojim ljubicam, ki sta jih zelo ljubila in eden je dobil odgovor; drugi pa je čakal zaman in ker ni dobil zahvale je bil žalosten, ali zameril ni deklici ker ja vedel, da je te tako mlada in razmišljena...

In potem je bila zima in je bila pomlad in je bilo poletje in ko je zašumela nad zemljo jesen rekel je Pavel Pavlovič:

„Ti, Marija, torej nisi vedela, da te ljubim, tudi slutila nisi. Glej, kako veš neizrečeno malo... da, neizrečeno malo... Jaz namreč sem vedel že tedaj, da te ljubim, ko sem ljubil tvojo sestro Minko Ivanovno... Že tedaj, ko sem še samo vedel, da ima Minka sestro, sem te ljubil, ker sem vedel, da imaš plave lase in sentimentalne oči in da so tvoje roke nežne in mehke ko svila... In ko sem te spoznal sem te vzljubil s celo dušo... Ali vedel sem čisto natančno, da me ljubiš tudi ti in se mi daruješ z dušo in telesom, samo da te poprosim tega daru...“

Pavel Pavlovič je sedel ob potoku z Marijo Ivanovno in je govoril neresnične besede. On namreč ni niti slutil, da se zaljubi v Marijo... Ni si mogel tega niti misliti, saj je bil prepričan, da bo srečen zakonski mož Minke Ivanovne, ali Minka se je omožila in Pavel Pavlovič se je zaljubil v njeno sestro Marijo...

„Spomniš se tistega dne — ko smo obiskali trije tvojega brata Božo... Prišli smo k vam in vi ste nas pogostili — pogostila nas je tvoja mati, dobra taka mati... Tedaj smo sede pri mizi govorili o vsem in vsakem. Tvoja mati in sestra Minka sta sedeli na zofi, ti pa si sedla k oknu in se naslonila na zofo... Poleg Minke na istem koncu mize sedel sem jaz in bilo mi je nebeško lepo. Če pomislimo, da sem tedaj prvokrat sedel v taki bližini Minke, ni čudno, da sem se počutil nebeško... Tedaj sem že zdavnaj ljubil Minko, ker mi je prijatelj Josip pripovedoval o nji... In potem veš kako je bilo... Ali verjemi mi, da je moja ljubezen, komaj porojena, pričela pojemati in da sem ljubil Tebe... Čudo se je zgodilo takrat in Minka mi je poslala to, kakor vsaka devica — občudovanja in ljubezni vredno bitje, življenja vreden človek... Če sem hodil potem ž njo samodrugó, sem to delal zato, ker nisem hotel žaliti njene mlade neizkušene duše, ali verjemi mi, Marija, da sem vedno nosil seboj tvojo sliko... In začuda sem govoril tisto popoldne z Minko čisto preprosto in sem ji lahko pogledal v oči kakor prijatelj prijateljici... Vedel sem sicer, da mi bere v očeh: „Rad bi, da me ljubiš,“ ali vendar me ni zmagal njen pogled, da bi pobesil oči... Eј, Marija, ljubica, jaz prenesem vsak pogled!“

Šumelo je listje, šumel potok, šumel gozd in Ivanovna in Pavlovič sta se izprehajala ob potoku gorindol in sta se ljubila in Pavel se je celo spomnil tistega večera, ko se je poslovila od njega Minka in od nje on... Spomnil se je in postalo mu je v duši nekako čudno... skoro mu je bilo žal po Minki, da ne bi mislil o tem, pričel je znova govoriti Mariji. Marija pa se je smejala... mogoče njegovim lepozaokroženim besedam, mogoče pa da se je spomnila kake anekdote, ki jo je povedal tisto popoldne Pavel Pavlovič.

„No in ker se mi je omožila Minka in ker sem ljubil tebe, poprosil sem te ljubezni in ti si se mi darovala cela: s celo dušo si se mi predala... Ne?“

„Da... Pavel Pavlovič... s celo dušo, saj je lepo in prav tako... ali mar ne!“

„Gotovo, Marija... Sicer sem še sanjari o Minki, ali tebe sem ljubil od dne do dne bolj in naposled si postala ti edini predmet moje duše in Minkini plavi lasje so obledeli poleg tvojih... kaj bi tudi naposled mislil o Minki, ker je bilo tako vse zastonj... postala je soproga drugega in kaj bi jo motil... Samo nekaj me je odvracalo od tebe in to je bila misel, da me ljubiš le iz usmiljenja... vedel sem, da me ljubiš, ali kako in zakaj, nisem mogel spoznati, vedel sem tudi, da se mi boš darovala z vso dušo, ali vendar se mi je zdelo, da vse le iz usmiljenja... Ljubezni iz usmiljenja pa ne maram, rajši vidim, da me ljubiš iz razpoloženja, maščevalnosti, strasti, kakor pa iz usmiljenja... ničesar ni bolj poniževalnega za moža, kakor ljubezen iz milosti...“

Po teh besedah je vstal Pavel Pavlovič in dvignila se je tudi Marija Ivanovna in šla sta za potokom navzgor in ko zaradi trnja nista mogla dalje šla sta nazaj... za potokom navzdol... Izprehajala sta se dolgo ob potoku, ker jima je ugajalo šumenje in so ju zanimali zeleni valovi... Padali so valovi čez skale in hiteli

so vedno dalje in dalje . . . kakor človek: od cilja do cilja in nazadnje pri zadnjem cilju ostane . . . Čisto naravno, ne . . . pri zadnjem cilju ostane . . .

„Vidiš, Marija,“ izpregovoril je Pavel Pavlovič, „ti valovi so kakor človek; vedno dalje in dalje . . . Človek hrepeni vedno dalje in išče cilja in jaz sem ga našel v tebi . . . Ti si moje poslednje upanje, poslednja želja, poslednje hrepenenje . . .

Pavel Pavlovič je končal kakor molitev in v tihem mraku se je resnično slišalo kakor molitev:

In Pavel Pavlovič je pripovedal:

„Nekdaj in nekje je živel Peter Petrovič in je želel, da bi spoznal deklico, ki bi jo ljubil . . . Želel je, da bi hodila tiho kakor angeli in bi gledala zamišljeno in sentimentalno in da bi imela zlate lase . . . no, da razume se, da mislim s tem tako lepe, mehke, kakor so tvoji, Marija . . . In Petru Petroviču je bila sreča mila in dobil je tako deklico . . . ali koliko je trpel predno jo je dobil. Bodi povedano, Marijo, da ga Darinka Vidovič ni ljubila, tako kakor ti mene . . . iz ljubezni namreč, ljubila ga je iz usmiljenja . . . Peter Petrovič je vedel to in zato mu je bilo hudo in stal je nekdanj na gori in je gledal v dolino in je hrepenel . . . utrgala se je skala pod njim in oba sta padla v prepad . . . padal je in padal in se je ubil . . .

Prenehal je Pavel Pavlovič in Marija Ivanovna se je začudila čudni povesti . . . ni vedela zakaj je pripovedoval to . . . „Povej mi, kaj je na celi stvari . . .“

„Na celi stvari . . . hm . . . pravzaprav ni ničesar na celi stvari . . . Povdariti sem hotel samo, da se človek iz ljubezni do ljubice tudi usmrti . . . sam, ali pa se ubije, kakor Peter Petrovič. Samo to sem hotel povdariti . . . Nekoliko čudno, res!“

Hodila sta ob potoku gorindol in še vedno nista želela domov: prijetnejšega namreč ni, kakor hoditi v mraku z nežno deklico roko v roki in poljubljati goreča lica in krasne deviške ustnice . . . Peter Petrovič je želel tako, ali se je ubil . . . Revez! —

Pavel Pavlovič je bil srečnejši od Petra Petroviča. Na Marijinih ustnicah ga je čakalo toliko veselja in čakalo je samo njega, nikogar drugega . . . Ej, Marija! Nikogar drugega? — Res lepo od tebe, da nikogar drugega . . .

Šla sta proti domu in ob ograji pred Ivanovnim domom sta se poslovila z gorkim poljubom in objemom . . .

Marija Ivanovna — lahko noč!

Potem Marije ni bilo več na sestanek — ker se je omožila in Pavel Pavlovič je ostal sam . . .

In ko je poteklo dolgo časa zašumela je nad bregovi in dolinami jesen in Pavel Pavlovič je rekel:

„Ti, Matilda, torej nisi vedela, da te ljubim, tudi slutila nisi . . . Glej, kako veš neizrečensko malo . . . neizrečensko malo . . . In jaz sem te ljubil že tako davno skoro bi se ne mogel spomniti, kdaj se je porodila v mojem srcu ljubezen do tebe . . . skoro po-

zabil sem, kdaj sem prvi večer mislil o tebi . . . in vendar te ljubim . . .“

„Ali res, Pavel Pavlovič?“

Pavel se je začudil vprašanju, ker je bil prepričan, da Matilda ne dvomi o njegovi ljubezni . . . Začudil se je vprašanju . . . Potem je rekel:

„Ljubil sem Minko Ivanovno in Marijo njeno sestro — obe tvoji sestri . . . kako ne bi ljubil tebe? Ali kaj morem — poslušaj Matilda — kaj morem če se obe omožita? — Da omožita! —

Pavel se je spomnil, da sta hodila z Minko ob jesenskem sentimentalnem večeru ob potoku in se potem poslovila . . . spominjal se je tudi Marije in bilo mu je nekako žalostno pri srcu, ker je vedel, da hodi zdaj z Minko trebušast kapitalist in ji govori o kuponih; vedel je, da spremlja Marijo parfemiran lajtnant, ki je založil pred poroko mnogo denarja in da postane vkratkem oče prvega deteta . . . Vsega tega se je spomnil tisti večer Pavel, ali spomnil se je zato, ker je hodil z Matildo, ki je bila najmlajša hči Ivanovnih.

„Viž, Matilda, kako neumno se spominjam tvojih sestra, bivših mojih ljubic; res grozno neumne so moje misli — kaj so zdaj meni tvoje sestre? — Dobre znanke iz lepih dni . . . in nič več . . . nič več . . .“

Šumel je potok, šumelo je drevje v gozdu in nastopal je tih večer: kakor je neizmerno veliko tihih večerov v življenju človeškem.

„Pavel Pavlovič“, izpregovorila je Matilda in glas je bil tih.

„No, Matilda?“

Ni govorila takoj za Pavlovičem ampak je molčala toliko časa, da sta prišla enkrat po stezi ob potoku gorindol, potem pa je vzdihnila in rekla:

„Ne zameri in ne žaluj! . . . Grem . . .“

„Kam, Matilda?“ Pavel je govoril žalostno, ker je slutil nesrečo . . . razstaneč.

„Omožim se . . . Danes sem se zaročila z doktorjem Rovačem . . . ali prišla sem, da se poslovim . . .“ Objela je Pavla in ga poljubila neizmerno lepo in gorko . . .

„Doktorja Kovača ne poljubim nikoli tako lepo . . . starikav je že . . . Odpusti Pavel in pridi na svatbo . . . Zbogom!“ — Šla je in Pavel Pavlovič je rekel za njo:

„Bog s teboj solnce . . .“

Rekel je in potem se je spomnil verzov:

„Izgubljene daljave . . .“

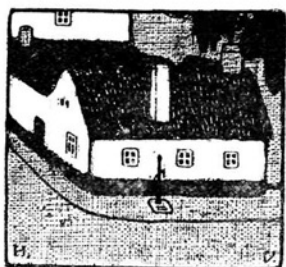
Pisala sta jih dva ljubicam svojim . . .

Prišla je jesen in je zašumela nad gorami in dolmi . . . ali Pavel Pavlovič je molčal in hodil sam. —

C. GOLAR:

ŽELJE.

Bela hišica na samem,
bela breza poleg nje —
oj, to bilo domovanje
bi zame!

A ne sam, kaj pač bi delal,
lepo ženko bi si vzel,
beloroko, črnooko,
to bi krasno se imel!

Hej, kot ptiček v svojem gnezdu
gledal bi na glupi svet,
le objemal in poljubljal,
bi svoj beli, sladki cvet.

IVAN LAH:

TRAGIKOMEDIJA.

Vaška slika.

V vaški krčmi sede kmetje in govore o letini. Sosed Snojka je zaspal za mizo in v spanju kima vsemu, kar govore njegovi bratci. Njegova žena sedi v kotu za vrati in govori s krčmarico. Prodala sta danes kravico pri mesarju, zato se je Snojka napil in žena je dobila od mesarja zgovorjenih štirideset krajcarjev darila ter za ta denar kupila sladkorja in kave . . . Kadar se prodaja kak rep iz hleva, se ne sme kar spotoma domov. Lahko si človek za trud privoščiti veselo uro v gostilni. No, Snojka ni vaju vina in se je takoj napil ter zaspal za mizo.

„Domov bi šla,“ začne žena, „se bo naenkrat znočilo in po noči je sitno hoditi čez gozd. Otroci čakajo doma in nič ni odpravljeno . . .“

Snojka pokima in zagodrnja nejevoljno.

„Vidiš, domov pa ne pojde,“ pravi sosed Kobec, „taki so vsi pijanci: spozna, kaj je prav, pa dela napačno. Jaz vem.“

„Da, da ti si tudi tak, Kobec,“ govori žena Snojkova; vedela je, da so vsi zastoj pili pri Snojki, ko ni bilo nje pri mizi.

„E, babše,“ zasmee se Kobec, „kaj bi se jezila, ko ti je vse jedno. Počakaj, da se naspri, pa pojde sam domov. Ve ženske ne znate ravnati s pijanci. Le sem prisedi, pa te naučimo, kako moraš.“

„Saj Snojka ni pijanec,“ ugovarja krčmar, „nikdar ne da za pijačo; k večjemu ob semnju ali pa, če kaj prodaja . . .“

Snojka spi za mizo in kima . . .

„Jeli, Snojka, da je tako?“ govori proti njemu mešetar Jaka . . .

Snojka kima v spanju in hoče peti neko pesem . . .

„Najboljše je, da se naspí, najbolj zdravo je to za človeka. kadar je malo pijan.“ govori vaščan Polkar.

„Tako je.“ pritrđi Kobec. „zjutraj se pa prebudi, pa je ves zdrav in močan. To ti da moči: kaj mislite, da Bog ni vedel, zakaj je vino ustvaril.“

„Vedel, vedel.“ jezi se žena Snojkova, „pa ne za pijance . . .“

„Kdo pak ga bo pil.“ zasmеjejo se vsi . . .

„Malo že, pa ne napiti se. No, le poglejte, kaj je bilo z Martinom iz Dol: napil se je, pa kaka smrt. V večnosti se je iztreznil. Tako je s pijanci . . .“

Vsi utihnejo. Spomnili so se, da je šel Martin po noči domov pijan in je utonil.

„Ej, to je vse usojeno tako, pravim,“ začne vaščan Polkar. „pomenilo je. Kadar postane človek radoveden, je vselej blizu smrti. Jaz sem bil zadnjič na Vrhovih, pa sem tam našel Martina. I, kaj pa hodiš, pravim . . . Nič, pravi, svet gledam, pravi, tako se lepo vidi, človek bi kar šel po svetu, da bi kaj videl, kam daleč tja za Krim, ali pa Bog ve, kam . . . In gledal je kar tako otožno in govoril ni nič več . . .“

„Žejen je bil najbrže,“ opomni mešetar Jaka, on je bil vedno otožen, če ni imel denarja ter je bil žejen.“ Mešetar Jaka izpije kozarec in se zasmеje.

„Kaj pravite,“ začne Snojkova žena, „en teden bo temu, kar se mi je sanjalo, da je poginila kravica, ki sva jo danes prodala, pa ko se mi je le sanjalo, se je izpremenilo tako v sanjah, da je on umrl, ker je kravica poginila. Tako sem se vstrašila, da sem njega poklicala, tako me je bilo strah . . .“

„To pa ni nič,“ zasmеje se krčmarica.

„Pa vendar, sem rekla, dajmo, prodajmo kravico, da bi ne prišla kaka nesrečo nad hišo . . .“

Snojka kima . . .

„No, Snojka, ali greš domov?“ ga nagovarja krčmar.

„Daj, prinesi mu kaj jesti,“ pravi žena.

„Dobro,“ pritrđi Kobec. „tako se postreže pijanemu človeku . . .“

„Ali boš jedel, Snojka?“ vpraša krčmar.

Snojka prikima . . .

„To je zdravo za pijanca, da se naje,“ razlaga Kobec.

„Suhega mesa mu prinesi,“ vpije krčmar v kuhinjo.

Snojka se zdrami . . . Njegove oči gledajo pijano, in ne upa si pogledati žene . . .

„Ali si se naspal, Snojka,“ smejejo se vsi.

Snojka se zasmеje in posega po kozarcu.

„Počakaj no, da boš jedel,“ prosi ga žena in mu odmakne kozarec . . .

„Ej, boš ti baba,“ razjezi se Snojka in udari ženo, „jaz delam, kar jaz hočem . . .“

Žena zajoka . . .

„To pa ni lepo. Snojka,“ ugovarja vaščan Polkar. „glej jesti ti je naročila.“

„Naj naroči, baba grda,“ jezi se Snojka.

Krčmarica prinese suhega mesa.

„Kaj boš,“ razjezi se Snojka in vrže nož in vilice na tla. „jemo lahko kar tako, samo, da da baba mir . . .“

Snojкова žena joka.

„Kaj boš jokala?“ govori Snojka, „nič ti nisem storil. Udaril sem te, ker hočeš pokazati, da si ti gospodar, pa pri moji hiši sem jaz gospodar. Kaj si pa ti prinesla k hiši? Pet otrok imaš doma, to si prinesla, drugo je vse Snojka pridobil, zato je on gospodar. Kar jaz prigospodarim, lahko jaz zapijem, vi pa jejte, kar je doma, ne bo vam zmanjkalo. Še prinesite vina, da bo videla, da sem jaz gospodar . . .“

Vsi molče . . . Krčmar je stegnil roko po litru . . . Snojka je obstal tako . . . Zagledal se je v strop in oči so se zalile s solzami. Žena si je brisala solze. Drugi se niso zmenili za Snojko . . . Začeli so svoj pogovor . . .

„Hej, Snojka, kaj pa . . .“ ga je ogovoril Polkar.

Snojka je gledal nepremično in njegove oči so rastle in solze so letele čez obraz.

„Ježeš, davi se,“ zavpije Polkar . . .

Vsi so skočili k Snojki. Kobec ga jame biti po hrbtu. Snojka se ne gane.

„Dajte bič, dajte bič,“ vpije mešetar Jaka. Vsi kličejo:

„Snojka, Snojka . . .“

On zre s široko odprtimi očmi in se trese.

„Tone, Tone,“ kriči žena vsa obupana.

Vsi letajo prestrašeni po hiši, eni vlivajo vodo na glavo, drugi bijejo po hrbtu . . . Vsi vpijeje na pomoč.

„Na bič, mu vtakni v grlo bič, pa mu porini naprej,“ vpije mešetar Jaka ter se rine z bičem v roki k Snojki.

„Zateknilo se mu je, ali pa zaletelo,“ vpije. „pa mu porini naprej . . .“

Vtaknil mu je bič v grlo in porinil . . .

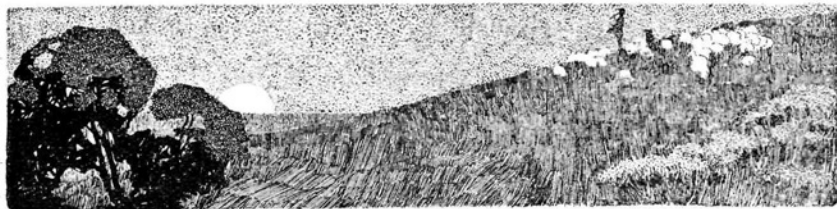
Snojka je ostal tako; mešetar je vrgel od sebe bič, prijel Snojko za vrat, pogledal po hiši in rekel:

„Zadavil se je . . .“

Žena se je vrgla Snojki okoli vratu in klicala njegovo ime ter pravila o petih otrocih . . .

Čez nekaj hipov je zazvonilo pri cerkvi . . . Možje so nesli Snojko in za parami je stopala žena ter jokaje govorila o petih . . . Mešetar je stopal zadaj, Kobec in Polkar sta šla vstric. Tako gre spreved po cesti in zvonovi pojo, kot vedno.

„Jezus, Krizani,“ zdihuje vdova in misli na onih pet, ki čakajo doma. Jesenski večer pada po dolini . . .

L. L. B.:

KAKO JE OBHAJAL GOSPOD JANEZ PRVI SVOJ GOD V PODGORICI.

Sam s seboj zadovoljen je hodil podgoriški župnik, gospod Janez, v prvem in zadnjem nadstropju svojega župnišča, po sobi, katera je mimogrede omenjeno, bila razun spalnice tugi njegova pisarna. Da je bil gospod Janez res vesel, ni le kazal samo njegov obraz, ampak to je pričalo tudi njegovo vedenje. Zdaj si je pomencal roke, ali pa zdaj in zdaj pogledal na pred župniščem ležeči cvetoči vrtec in se prijazno namuzal...

Motil bi se vendar, kdor bi sodil gospoda Janeza po današnjem dnevu ter mislil, da je vedno tako vedrega čela in židane volje, v kakoršni smo ga zalotili ravnokar.

Pred menda jednim letom je bil gospod Janez še v mestu, toda zljubilo se mu je po samoti in deželi in prosil je za izpraznjeno mesto župnika v Podgorici. Tako je prišel v Podgorico, precej veliko, vendar skrito in svetu oddaljeno vas.

Vaščanje mu niso bili ravno naklonjeni. Bil je namreč gospod Janez že po naravi tih, malogovoreč, da skoro čemerem. Vedno je tičal v župnišču in ni se prikazal z lepa na svetlo. Mašo in druge opravke je opravil kolikor mogoče hitro ter gledal, da pride čim brž v svoje ljubljeno župnišče nazaj. Prelistaval je debele knjige v župniškem arhivu ter čital različne opombe in podatke svojih prednikov. Tako si seveda gospod Janez ni mogel pridobiti zaupanja vaščanov, kateri niso vedeli, da pod trdo skorjo lahko biva dobro zrno. Posebno pa so zmanjševale veljavo novodošlega župnika vaške klepetulje.

„Le misli si, Mica, gospod Janez so bili danes v četrtni gotovi z mašo.“

„Res je res, svet se čim dalje slabša. Vendar meni pa to, ne gre v glavo, da bi mogel biti človek tako strašno neprijazen kakor naš župnik. V nedeljo sem šla k gospodu Janezu plačevat mašo za pokojnega mojega Gregca, ki ga je lani, saj veš, v gozdu pri podiranju ubilo drevo. Meniš, da so kaj govorili z mano? Še pogledali me niso. Molče so nekaj zapisali v knjigo in morala sem iti.“

Taki in enaki pogovori so se vršili dan na dan med vaškimi regljami na župnikove stroške.

Posebno je manjšala gospodu Janezu ugled in naklonjenost vaških prebivalcev Hudnikova Jera. Ta je imela vedno dovolj gorkih proti gospodu Janezu povedati. Enkrat ji ni bila po volji njegova frizura; drugikrat ji ni bilo prav, da župnik ne nosi črne palice kakor bi se spodobilo, ampak rdečkasto.

Take in enake na sebi smešne okolščine so dajale Jeri povoda dovolj, da je črnila gospoda Janeza in ga slikala, da bi ne mogel biti niti sam Antikrist hujši . . .

Toda kdo bi si mislil? Kar čez noč se je mnenje o gospodu Janezu predrugačilo popolnoma.

Hudnikova Jera je zbolela. Župnik pride ter jo izpove. Ko ga Jera prosi odpuščanja, ker ga je opravljala, jo on ne le samo prijazno potolaži, temveč ji celo stisne nekaj denarja, da si naroči krepkejšo hrano.

Jera je bila namreč revna kakor cerkvena miš. Živela je le od vaških novic, stanovala pa v stari, na pol podrti koči, katero ji je dal župan v stanovanje.

Sedaj seveda se je mnenje Hudnikove Jere o gospodu Janezu spremenilo popolnoma.

„Oh, tako ljubeznivega gospoda sem opravljala,“ vzdihovala je sedaj Jera. „Ne, to moram popraviti. Brž ko ozdravim, povem vsem vaščanom, kako sem se motila.“

Ozdravela pa je Jera že drugi dan; kako bi namreč ona mogla strpeti v postelji, da ne bi povedala vsem vaščanom, kako angeljsko mil je gospod Janez.

Brzo, kolikor so ji pripuščale njene stare noge, teče od hiše do hiše in kakor so se prej vaščani navzeli slabega mnenja o župniku, tako hitro so ga sedaj popustili. Tako je gospod župnik, ki pač ni slutil, kakšne izpremembe se z njim gode, postal iz prejšnjega čemerneža naenkrat prijazen, mil in dober gospod, da bi si še vaščani devetih far ne mogli misliti boljšega.

Toda Jera je storila še več. Šla je k očetu županu, da bi ji dal za bližnji župnikov god kakšno darilo, katero bi ona sama ponesla v župnišče. Tega ji župan seveda ni mogel odreči, da bi se župniku ne zameril, posebno pa, ker se je bal Jerinega jezika. Odbere tedaj od svoje ovčje črede najlepše in najdebelejše jagnje ter ga izroči Jeri. Obenem ji tudi zabiča, naj župniku sporoči v njegovem kakor tudi v imenu vseh vaščanov najsrčnejše častitke in voščila za god.

Dva dni pozneje je šla Jera v župnišče. Jagnje izroči kuharici, kateri se pri tem pogledu obraz razjasni, ter gre neutegoma k župniku častitat.

Vsa srečna je zapustila Jera župnišče. Gospod Janez pa je šel takoj po njenem odhodu radoveden gledat darovano jagnje.

„To bo jutri dišalo,“ pravi mu vsa srečna kuharica. „Glejte, kako je mlado pa tako tolsto!“

„Dobro,“ dé župnik, „glej, da jagnje jutri dobro pripraviš! Hočem povabiti na obed razun kaplana tudi učitelja in cerkovnika.“

Tukaj nam je treba opomniti, da je bil gospod Janez navzlic svoji raskavo mehki naravi malo sebičen in da je, vsak človek ima pač svoje posebnosti v okusu, strastno ljubil pečeno jagnjetino.

Težko se je sicer odločil, da bi povabil tudi kaplana, učitelja in cerkovnika na godovni obed; mislil si je namreč gospod Janez tako le: „God imam le enkrat v letu in kdo ve, kedaj mi pride spet takšno jagnje na mizo.“ Toda tolažil se je zopet: „Jagnje je precej veliko in gotovo mi ga še ostane vkljub temu znaten del.

Židane volje so drugi dan sedeli pri mizi župnik-godovnik in povabljeni gostje.

Obed so malone že dokončali, kar se vrata odpró, in na velikem lesenem krožniku postavi kuharica z zelenjem okrašeno jagnje na mizo. Župnik pa je prišel v ne malo zadrego. Z kritičnim svojim očesom je namreč takoj videl, da se je pečeno jagnje znatno skrčilo in da ne bo zadostovalo, zahtevam vseh gostov, od katerih bi, kakor on sam, gotovo rad imel vsak precejšnji delež sladke jagnjetine.

Vendar bistra glava jo iztuhta. Vstane in pravi: „Slavna gospoda! Ker mislim, da bi pri tem veselem obedu malo šale ne bilo odveč, si usojam predlagati, da vsak, predno si odreže košček jagnjetine, pove za svoj kos primer iz svetega pisma. Da me bo pa gospoda boljše razumela, hočem pokazati, kako mislim.

„Ko je Bog Adama ustvaril, mu je vzel rebro in iz njega napravil Evo. Ravno tako vzamem tudi jaz rebro jagnjeta, seveda, da ga snem.“ Pri teh besedah odreže župnik jagnjetu rebro.

Glazen smeh nastane. Ko se hrup malo poleže, nadaljuje gospod Janez: „Zdaj pa vi, gospod kaplan, poskusite svojo srečo.“

„Ne, gospod župnik, jaz počakam do konca, ker sem silno radoveden, kako se bo gospod učitelj izmotal in kako zna naš cerkovnik sv. pismo.“

„Dobro,“ reče na to župnik, „tedaj pa vi začnite, gospod učitelj!“

Upal je namreč gospod Janez, da itak nobeden nič ne ugame in da tako, ako kaplan nič ne iztuhta, ostane celo jagnje njemu.

Učitelj vstane ter začne: „Slavna gospoda! Sveto pismo pravi: „Ako te roka ali noga zapeljuje, odreži jo. Torej si bom odrezal kračo jagnjetine, katera me zares jako zapeljuje.“ Kaplan in cerkovnik prasneta v silen smeh, učitelj pa si urno odreže kračo ter jo začne hlastno obirati.

Župniku je že začelo padati upanje, da bi mu ostalo kaj sladke jagnjetine. Vendar skrije svojo skrb in reče še precej prijazno: „No, zdaj pa vi cerkovnik poskusite.“

Cerkovnik si ne da dvakrat reči, temveč hitro vstane, rekóč: „Vesleslavno omizje! Čeravno nisem v svetem pismu tako pod-

kovan kakor častiti gospod župnik in cenjeni gospod učitelj, sem vendar tudi jaz nekaj primernega našel. Sveto pismo nam pripoveduje: „Ko je Jezus, božje jagnje, na križu umrl, so ga vzeli s križa, zavili v tančico in položili v grob. Tudi jaz hočem — „pri teh besedah se zvito nasmehne in privleče velik robec na dan. — „to jagnje zaviti in si ga polagoma položiti v grob.“

Pri teh besedah udarita kaplan in učitelj v tak smeh in krohot, da se je moral celo župnik, ki je obupno gledal početje cerkovnikovo, smejati sam.

Vendar kmalu se zavé, kako nespodobno bi bilo, če bi se kazal nevoljnega. Da bi se torej čim prej rešil iz te sitne situacije, in da bi objednem pokazal, kako malo mar mu je za jagnje, potlači nevoljo za trenutek, vstane in reče: „Gospoda! Srčna vam hvala za vesele urice, katere sem preživel v vašem krogu. Kako rad bi še ostal dalje v vašem cenjenem društvu! Toda sitni, neodloživi opravki me kličejo. Kar se tiče jagnjeta, naj ga le gospod cerkovnik z mirno vestjo odnese, ker je itak vsled naše pogodbe njegova nedotakljiva last. Gospoda! Vzdignimo čaše in trčimo še enkrat na zdravje in srečo!“

Žažvenketali so kozarci, zaorili so „živijo“ klici, in slavnost je bila končana.

Zadovoljni so odhajali gosti. Cerkovnik si je nesel vesel tolsto jagnje domov. Kaplan in učitelj sta odšla za njim ter se krohotala, da so jima kar kosti pokale.

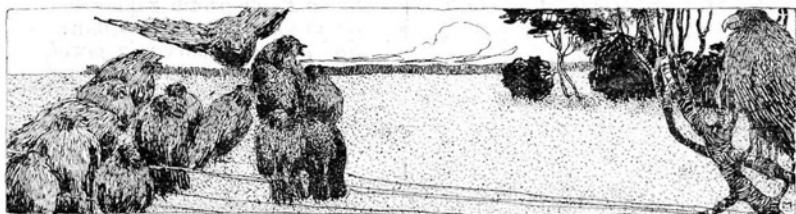
Samo gospod Janez je bil slabe volje. Bil je jezen in vesel skupaj. Vesel je bil nad šalo, jezen pa zato, ker jagnjeta, na katero se je tako veselil, skoro niti poskusil ni.

PAVEL GOLOB:

IZ ŽIVLJENJA.

Solnce je zbežalo čez zatok
in noči odmaknilo zapah.
„Kakšen vaš zajutrek bil je?“ „Sok“.
„In kosilo in večerja?“ „Grah“.
Brez nehanja žabji regarega
iz kaluž obcestnih se razlega.
„Kaj si jedel?“ „Pil?“ „Kakó si
spal?“

Njih čebļakje čisto nekoristno:
bolj kot za visoki ideal
za pečenko vsak skrbi obistno.
Vi ljudje ste? Mlaka vam je v čisli!
Kar regljajte tam zariti v blato,
vendar vsaj minuto ne motite zlato
tistemu, ki dela in ki misli!

M. P. NATAŠA:

VERZI V SPOMIN . . .

I.

In ti si solčnih rož kraljica,
ti srečno dete majskih dni!
V ljubezni plamené ti lica
živ ogenj ti v očeh gori.

in tvoja mila govorica
le v čast ljubezni se glasi . . .
Saj ti si solčnih rož kraljica
ti srečno dete majskih dni!

Pa — ali veš, da v naše gaje
prikrade se jesenski dih?

In steza skozi solčne maje,
drži do grobov žalostnih,
in ljubček tvoj — nekoč smehljaje
pokropí ti je — ko menih? —

II.

Ne vprašaj jutra, ne gasnočih zvezd,
ko molijo molitve v mladi dan . . .
Ne vprašaj solnca, ko večerni čas
gasnoč zahaja v svoji ocean. —

Priroda hodi svojo večno pot
od ciljev k jasnim ciljem — jasno
pot!
Nikjer nasprotja ji, nikjer sledu
znamenja ne na stransko pot do
zmot!

In če v nasprotja zajdeš ti
ne veš, odkod so ti, zakaj? —
Saj človek si ustvarja pekel,
kjer bog mu je ustvaril raj! —

naj pride danes zvečer k nam, da se kaj pogovorimo, da bi to starega očeta jako veselilo. —

Tako so se torej zbrali tisti zimski večer v veliki izbi pri Zimovih: domača družina, sosedge in stari učitelj.

Miza je bila lepo belo pogrnjena, velika steklenica dobrega vina je stala sredi nje, a okrog in okrog blesteče kupice. Po večerji je bilo, ki jo je naredila domača gospodinja posebno praznično in imenitno. Okrog miz so sedeli možakarji, otroci so se stisnili na peč a sosede so posedle na klopi okrog tople peči.

— Vidite veseli me, da smo se tako lepo zbrali — je začel stari Zima — ne spodobi se, meni starcu, da bi slavil tak dan s hruščem in krikom. Hodil sem danes popoldne po zametenih potih med poljem, povsod sem bil, koder sem hodil in delal v svojih mladih letih. In zbrano sem mislil na vsa ta mnoga leta, ki so prešla. Moram reči, da sem zadovoljen s tem svojim življenjem in da mirnega in čistega srca sedim tu z vami, ki ste prišli praznovat ta dan z menoj. Vsem se Vam zahvaljujem, ki ste mi pomagali, da sem živel dobro in da je zato zdaj moja starost zadovoljna. Vam, gospod učitelj, ki ste prav za prav, kakor moj prijatelj, se Vam naprej zahvalim. Sam ste bili še mlad takrat, ko ste prišli v naše kraje, kakšnih dvajset let, ne dosti več. Jaz sem bil takrat mlado fante, vrtoglavo, lahkomišljeno, kakor žrebe na paši, ki skače in je veselo ali pameti nima nobene. Šestnajstlet sem bil star in pozabil sem bil že, tisto bore branja in pisanja, ki sem se ga bil naučil v šoli. Kričal sem enkrat za Vami, da ste škric in gosposka jetika in še takih lepih rečij mnogo. Vi pa ste se obrnili in ste me vprašali, če hočem z Vami, da me bodele naučili mnogo kratkočasnih in koristnih stvari. In res ste me učili, kako se drevje sadi in cepi, knjige ste me učili brati, potem sva skupaj postavila čebelnjak, najprej Vam in potem tudi meni. Mnogo sem se bil naučil od Vas in mnogo modrega sem bral v knjigah, ki ste mi jih posojevali. Za celo življenje so mi veljali Vaši nauki. Ko sem prišel od vojakov in prevzel gospodarstvo, ste me začeli vikati in nikoli mi niste usiljevali svojih svetov, ali jaz sem vselej prišel k Vam, kadar se je kaj pripetilo v mojem življenju in vselej ste bili z menoj, kakor dober prijatelj. In danes, ko sem tudi jaz že star, ko sva oba siva in stara, sem si mislil, da bi bilo lepo, če bi se sprijateljila še bolj za te leta, kar jih imava še živeti. Jaz sem bil dober učenec in nikoli Vam nisem delal sramote. Koliko let sva preživela v ljubezni, koliko spominov na mlade dnove nama tli v starih srcih. Lepo se Vam zahvaljujem, za vse Vaše lepe in modre besede, ki so mi pomagale, da sem postal dober in pameten! —

Starca sta si podala roke, objela sta se naglo ginjena in poljubila sta se, kakor dva rodna brata.

— Tikajva se — je rekel učitelj. Pobratila sta se in se enkrat sta se poljubila.

In vse v izbi je bilo tiho, vsem so se srca zgenila, lepo se jim je zdelo, kar so videli in vsi so zaželeli biti blagi in dobri, ko je tako krasno.

Stari Zima pa, ki je danes slavil svojo šestdesetletnico je nadaljeval:

— Nikar mi ne zamerite, če bom danes mnogo govoril. Včasih ima človek toliko lepih besed v duši, rad bi jih rekel drugim, da bi jih bili veseli, ali sram ga je, zamori jih, srce se mu zakrknje in on je trd, rani in razžali, ko je hotel biti mehek in poln ljubezni. Zato vidite mislim, ko si tako radi povemo grde in razžaljive besede, bi tudi dobrih ne smeli zamolčevati in zadrževati. Zato me ni nič sram danes in nič se ne bojim, da bi se mi posmehovali. Rad bi, starec, rekel, kar čutim in potem, kdo ve, morda se kdo od vas kaj nauči iz mojih besed. Od lepih in mehkih besedij se človek rad uči in danes sem mehak in zdi se mi, da še nikoli nisem bil tako dober in odkrit, proti sebi in proti drugim. Toplo mi je v srcu in vsem bi se rad zahvalil, ki ste mi pomagali, da sem bil dober in pravičen v svojem življenju in da sem zdaj lahko zadovoljen in miren v svoji starosti. Vsem Vam mojim starim in mladim sosedom se zahvaljujem, da ste bili prijazni z menoj. Lahko je biti dober, ko so ljudje dobri s človekom. Z nikomur nisem živel v sovraštvu in ne moram se kesati krivic in strastij, ki izvirajo iz sovraštva. In zato se zahvaljujem Vam, da ste me ohranili pred tem, kajti malokdaj je človek dober ali slab iz sebe samega, tak je, kakor ga naredo ljudje. K meni ste bili vsi dobri, zato nisem mogel biti slab in hudoben. —

— O, Vi ste bili najprej dobri in potrpežljivi z nami, kako bi bili mi mogli biti drugačni! — je zaklical mlad mož.

In vsi so pritrjevali, tudi ženske in neka stara botra je rekla: — Kaj govoriš tako mehko, da bi se človek najraje kar razjokal. Nismo bili taki, kakor pripoveduješ ali vedno smo vedeli, da si pošten in dober človek in zato smo te spoštovali! —

— Res je, vsi smo te spoštovali! — so rekli možje in radi bi bili rekli še več lepega in prijetnega ali naučeni so bili molčati in besede niso hotele iz grla.

— Nikar ne recite tega — je začel zopet stari Zima — slab sem bil kolikrat, povedal Vam bom ali najprej se moram zahvaliti še tebi, sin, da si dober z menoj, da imam mir na stara leta in da potrpiš včasih, če sem siten. —

Sin je zardel in skočil je k očetu: — Oče ne govorite, da me ne bo sram. Če bi bil slab z Vami bi ne zaslužil, da bi me še kdaj pogledal pošten človek. Ni ga več tacega očeta, kakor ste Vi na celem svetu! —

— Poslušajte, ljudje — je rekel stari Zima — nikoli se nisva prepirala s sinom. —

— In čegava zasluga je? — Vaša! — ga je prekinil sin.

— Nikoli nisi pozabil spoštovanja in ljubezni do mene — je rekel starec.

— Kako naj pozabim, ko ste vselej toliko zaslužili našo ljubezen in naše spoštovanje! — je rekel sin.

Pristopila je tudi sinaha, otroci so zlezli s peči in vse je hvalilo starca.

— Verjemite, mi, lahko se ima tak oče rad — je rekla sinaha sosedam, ginjena do solz. — Boljši so bili z menoj, kakor moji rodni starši. Foj, in moja tašča, srce od zlata — najokala sem se za njo, kakor za lastno materjo! Lepo mi je v ti hiši, kakor v raj. —

Starec sam je imel rosne oči.

— Preveč me hvalite vsi. Dobri ste z menoj in če sem jaz pravičen z Vami, je to samo dolžnost moja. Ali tudi pravičnosti se je težko učiti, leta naprej se jo učimo za bodočnost in zato jo radi in lahko pozabimo do tistega časa, ko bi jo potrebovali. Pripovedoval Vam bom nekaj, kar je morda tudi prispelo k temu, da danes lahko tako veselo in zadovoljno obhajam svojo šestdesetletnico. —

Iz vlekel je iz prsnega žepa staro, oguljeno listnico in iz najskritejšega zagiba je vzel list prepererelega in orumenelega papirja. Dal ga je učitelju: — Dragi moj prijatelj, morda še spoznaš ta list? —

Učitelj se je začudil: — To je moja pisava. —

— Da, to je tvoja pisava, — je pritrdil stari Zima, — takrat se ti tvoja roka še ni tresla, pisal pa si to, pred kakšnimi dvaintridesetimi leti. Beri! —

Učitelj je vzel papir v roke, ki je bil že parkrat prilepljen na drugi trdnější in bral je počasi, zakaj črnilo je bilo obledelo in listu samemu se je videlo, da je bil mnogo čitan v teh letih. Pisano pa je bilo to:

— Nikoli ne misli, da si ti najmodrejši na svetu.

Ne svetuj, kakor bi ukazoval in če se tvoj svet ne upošteva, ne bodi užaljen

Ne jezi se, če je kdo bolj pameten od tebe. Če so tvoji otroci pametnejši od tebe, ni nesreča. Tudi če si samo domišljajo, da so pametnejši, jih zato ne kolni in ne tarnaj, da te ne spoštujejo.

Nikdar ne pozabi, da živi vsak rad po svoji glavi in da zato še ni lopov in hudoben človek.

Ne misli od svojih otrok najgorše in veruj v njihovo poštenost, čeprav drugače kihajo, kakor ti.

Človek ima lahko najboljše srce in najplemenitejšo dušo ali če je trmast, je vse, kakor zakopan zaklad, ki nobenemu ne koristi.

Veruj v dobroto ljudij, spoznavaj samega sebe in razumel boš napake svojih bližnjih in pravičen boš sebi in drugim.

Nikogar ne žali po nepotrebnem in od tistih, ki jih ljubiš, prenašaj mnogo.

Delaj, kakor se ti zdi najbolj prav ali nikogar ne sovraži, niti ne preziraj, komur se zdi tvoje ravnanje napačno.

Spoštuj dejanja in misli drugih in najprej dosežeš, da bodo tudi drugi spoštovali tvoje. —

Ko je učitelj prečital to, je stari Zima pripovedoval:

— Ko sem prevzel od očeta gospodarstvo in se oženil, se mi ni godilo najboljše. Moj oče so bili dober in pošten mož ali imeli so me za jako neumnega. Če je bilo desetkrat prav, kar sem naredil, jim ni bilo prav in ko sem prevzel posestvo, je bilo še gorje. Očetu se ni dalo v kot in tudi jaz bi bil rad videl, da bi mi bili kaj pomagali ali jaz sem delal, oni pa so hodili okrog in kar sem začel, ni bilo prav začeto. Bral sem nekaj, pa sem poskušal gospodariti malo drugače, kakor se je gospodarilo prej pri hiši. Mnogo se mi je posrečilo, nekaj pa tudi ne. Uspehov oče niso videli, ali če se mi je kaj ponesrečilo, to so dobro videli in si dobro zapomnili. Pa tudi mati, ki so me imeli tako radi, so mi prizadeli marsiktero bridko uro. Mene so res vedno hvalili in zagovarjali ali na moji ženi, ki je prišla zelo mlada v hišo, niso našli nič dobrega. Še danes se čudim, kako je lahko najboljši človek včasih hudoben in neusmiljen. Moja žena je bila takrat še bolj slabotna, mati pa so bili visoki in močni. Ni jim bilo nič slajšega, kakor če so mogli dati mojo ženo v nič. Pri žetvi na primer, so se gnali na vso moč, samo, da so pustili sinah zadaj in da je bila osramočena pred celo vasjo. Kolikrat je jokala pred menoj, kolikrat sem prošil mater, naj ne bojo taki, pa je bilo vse zastoj.

Jaz nisem mogel že več prenašati vsega tega, odgovarjal sem, puntal sem se in kmalu je bil v naši hiši vsak dan kreg.

Moj oče in moja mati nista bila hudobna ali nekako sta pozabila, da jaz nisem več otrok in da je moja žena tudi malo več pri hiši, kakor dekla, ki se ji je prav za prav lepše godilo.

In tako je bil zopet neki dan prepir, jaz sem se raztogotil popolnoma; nisem se mogel več premagati in razbil sem v hiši od jeze vse, kar mi je prišlo pod roke. Oče in mati seveda niso mislili, da so tudi oni kaj krivi in želeli so mi vsega hudega, ko sem taka zver. Dobro še, da nisem odšel takrat v krčmo, morda bi bil postal pijanec iz mene. Skril sem se na hlev pod streho. Celo popoldne sem ležal tako in vse mogoče misli so mi rojile po glavi. Jeza me je hitro minila in postalo me je sram, da sem bil tak divjak. Verjemite mi, takrat sem jokal od sramote nad samim seboj. Ko je bilo tema, sem se splazil v kamro, kjer sva spala z ženo. Žena se je jokala, pri peči je spal sin, ki je bil takrat tri leta star. Tudi meni je bilo neizrečeno hudo.

Zmislil sem se, da bi kdaj po dolgih letih, mogel tudi moj sin biti tako žalosten in nesrečen, kakor sem bil jaz ta večer. Začela sva se pogovarjati z ženo in domenila sva se, da bova

vendar še enkrat poskusila z dobroto, da bova molčala, delala po svojem sicer ali da bova gluha za vse pšice. Posebno pa sva si obljubila svečano, da bova s svojimi otroci strpljiva in blaga in da ne bova nikoli trmasta.

Vstal sem drugo jutro in sem šel k očetu. Rekel sem, naj mi ne zamerijo, da sem se tako spozabil. Ves moker sem bil, tako neizrečeno težke so mi bile tiste besede, ali vendar-le sem jih izrekel. Oče so me začudeno pogledali in zdelo se mi je celo, da je bilo tudi njih malo sram, da so me pripravili tako daleč. Še so godrnjali po svoji navadi tudi pozneje ali ogibal sem se krega, kakor žrjavice.

Popoldne sem šel k učitelju in prosil sem ga, naj mi napiše nekaj izrekov lepo na papir, da so mi všeč in da jih ne bi rad pozabil. Res, sem se bal, da ne pozabim tega, kar sem se naučil na lastni koži, da ne pozabim, ko pridejo leta in bo potrebno, da se ravnam po resnici, ki sem jo spoznal kdaj v mladih dneh, da ne bom odplačeval sinu tistega, kar so zakrivili moj oče na meni.

Dostikrat sva vzela ta papir v roke z ženo. Moja ranjka žena. — naj v miru počiva, — je bila dobra mati in dobra tašča. Poznali ste jo vsi. Samo to mi je žal, da ne sedi danes z nami tukaj, da sem sam.

Na, sin, spravi ta papir, naj ti prepíše, moj prijatelj, naš gospod učitelj, te besede, prej predno popolnoma izginejo. Ravnaj se po njih, ne bo ti žal. Tudi meni ni žal, pustil sem ti, ko si bil zadosti pameten, da živiš po svoji glavi. Kakor star prijatelj sem ti bil. Pač sva se včasih pregovarjala ali ti veš, da nisem nikoli zameril, četudi ni obveljala moja. In ti si me vseeno spoštoval in ljubil.

Pozno v noči so se razhajali sosedje in marsikdo od mlajših si je mislil: — Lepa je taka starost, tudi jaz bi želel imeti tako! —

In morda bo stari učitelj še za koga družega prepisal tiste nauke iz starega papirja . . .

JOSIP BEKŠ:

ODPRLA SI . . .

Odprla si okence
in ptička zletela
je v sinji zrak.

Pa zima zacvela
po doleh je in tratah,
vrnila se ptička
v moj hram je gorak.

Zdaj poje pri meni,
radostno žgoli,
kar si naučila jo ti,
od jutra do zgodnje noči.

ELVIRA DOLINAR:

UDRI GA!

Kolikokrat sem imela že priliko opazovati matere ali pestunje, kako so se igrale z detetom na način, ki me je naravnost v srce zbudel. Posebno, ako je še tretja oseba navzoča, ki mora služiti za predmet, s kojim se dete igra. Čisto navadno je pri takem načinu igranja, da govorijo detetu: „Le vdari ga! No pa le fejst!“ Seveda udrejo male ročice z velikim veseljem po nastavljeni glavi ali po plečih. Vriskaje opravlja svoj posel, k kojemu ga animira neumnost in nepremišljenost. Navadno se začne dotični, ki je bil tepen, še prav milo jokati in to spravi malega tolovaja še prav do vrhunca radosti. Vedno gosteje padajo udarci, dokler mala ročica ne onemore ali se dete igre naveliča. Nespametne njegove varuhinje se pa smejejo tej brezmiselni igri, ker ne razumejo, kakšno škodo napravijo ž njo otroški duši.

Seveda, prvotno nima malo dete nikakega slabega namena. Vsako dete, dočim se začne prosteje gibati in čutiti moč v svojih udih vdari z ročicami po predmetih, ki so mu baš dosegljivi. Ako sedi ž njim za mizo, udrihal bo po mizini plošči z vso močjo, ki jo le zmore. Ako mu daš igračico v roko, tolklo bo po njej ali ž njo. To pa ne iz slabega namena, ampak zato, ker svojih udov še nima toliko v oblasti, da bi se zmerno gibalo. Tudi še ne razume drugačnega načina igranja ko razbijanje in premetovanje. To še ni nič slabega, kakor tudi ne ako dete obdelava lici in glavo svoje pestunje. Tu pa pride nespamet ter dete uči: udri ga! Spočetkoma bo storilo to tudi še prav po otročje nedolžno, saj še ne ve, da boli. Ko pa pride do spoznanja, da prizadeva s tepenjem bolečine — saj ga to uči jokanje tepenega — a ono se tega veseli, je to že prva kal hudobnosti. In to kal so vsadile brezmiselne pestunje v nedolžno dečinje srce, ko ga uče: udri ga!

Ali ne samo proti ljudem, tudi proti živalim uče otroke že v nežni mladosti trdosrčnosti in brutalnosti. Komaj zamore dete storiti par korakov, že mu dajo šibo v roko, naj preganja po dvorišču živad ali mačke in pse. Da, še celo mrtvi predmeti nimajo mira pred maščevalnostjo malih tiranov. Če se otrok kam zadene, brž ga tolažijo stem, da mu vele dotični predmet pošteno premlatiti, kakor če bi zadela krivda predmet in ne otroka samega. Potem se pa še čudijo, ako postane otrok trmast, hudoben in neusmiljen, ko so ga vendar sami vzgojili sistematično k temu.

Naj bi si bile matere v svesti da treba vzgajati v otroku uže v rani mladosti dobrosrčnost in usmiljenje do ljudi in živali. Saj tudi kal k dobremu in plemenitemu spava v otroški duši. Treba jo le buditi in gojiti, da naraste v veliko, plodonosno drevo. Saj je otroško srce še mehko ko vosek. Narediti se da še vse ž njega. Sveta dolžnost je tedaj navajati otroka le k dobremu in

blagemu, kar se pa ne zgodi z: udri ga. Slabi vplivi od zunaj so že tako dosti močni. Težko jih je paralizirati se sistematično in preišljeno vzgojo, često še celo nemogoče. Kaj pa še-le, ako se slabi zunanji vplivi vjemajo z nespametno slabo vzgojo. Učinek bi moral biti naravnost grozen. K sreči ne vsklije vsa luljka, ki jo seje slab vrtnar, a pade včasih tudi kako dobro zrno nehote na rodovitna tla.

Vzgojiteljica malega otroka pazi naj tedaj kako se ž njim igra. Pazi naj na vsako besedo, ki jo govori otroku. A vse njeno vedenje in vse njeno govorenje naj mu kaže le ljubezen do bližnjega in usmiljenje do vsake žive stvari. Tako se tudi v otročjem srcu ne bo pojavila podivjanost in brezsrčnost, največji faktor, ki ovira kulturo.

CHARLES BAUDELAIRE:

KOLAČ.

Potoval sem. Kraj, koder sem hodil, imel je v sebi nekaj čudovito veličastnega in velikega. Bilo je nemogoče ubraniti se temu dojmu in v mojo dušo je prešlo, čutil sem, nekaj iz te krajine. Moje misli so bile lahne, kakor lahen vzduh okrog mene. Proste strastij, kakor je sovražstvo in navadna profana ljubezen, zdele so se mi tako oddaljene, kakor megla, ki se je vlekla na dnu brezna pod mojimi nogami; duša moja je bila tako čista in vzpeta, kakor kupola nebes, ki me je obdajala; spomin na stvari zemske prihajal je v moje srce oslavljen in tih, kakor odmev zvoncev nevidljive črede, ki se je pasla daleč, neskončno daleč na planinah drugega pogorja. Čez negibno jezero, črno od svoje neizmerne globine, prešla je včasih senca oblaka, kakor odsev plašča zračnega velikana, ki leti pod nebom. In spominjam se, kako me je to slavnostno in nenavadno čustvo, ki ga je vzbudil ogromni in popolnoma nemi gibljaj senc, napolnjevalo z radostjo in s strahom. Z eno besedo: v ti veličastni in ob enem ginljivi krasoti, s katero sem bil obdan, čutil sem popolno, neopisljivo harmonijo med seboj samim in med vsemirjem; da, mislim, da sem v svoji neizmerni blaženosti in v popolnem pozabljenju vse pozemske zlobe prispel do tega, da se mi niso zdeli smešni žurnali, ki trdijo, da se je človek rodil dober. — Ali v tem je nenasitna in nepremagljiva materija obnovila svoje zahteve in jaz sem jel misliti, kako bi premagal telesni trud in utešil glad, ki

ga je povzročila dolga in težavna hoja navzgor. Izvlekel sem iz žepa hlebec kruha, usnjato kupico in steklenico nekakega eliksira, ki so ga takrat lekarnarji prodajali turistom, da bi ga pomešali v potrebi s snežnico.

Mirno sem rezal svoj kruh, ko me je predramil lahni šum, da sem pogledal kvišku. Pred menoj je stalo majhno, črno, raztrgano in razkuštrano bitje in njegove udrtne oči so plašno in kakor hrepeneče požirale ta kos hleba. In jaz sem slišal, kako je vzdihnil s tihim, hripavim glasom: Kolač! Nisem se mogel zdržati smeha, ko sem slišal ta naziv, s katerim je gotovo hotel počastiti moj precej črnikasti kruh; odrezal sem velik kos in mu ga ponudil. Približal se je polahko, ne da bi spustil pogled iz predmeta svojega hrepenenja, dokler ni končno popadel kruh in hitro odskočil, kakor bi se bal, da moj dar ni bil odkritosrčen ali pa da mi ga je že žal.

Ali v tem trenutku ga je povalil drugi majhni divjak, ki se je vzel bog ve od kje in ki je bil tako podoben prvemu, da bi jih imel lahko za dvojčke. Valjala sta se po tleh, prepirajoč se za dragocen plen, od ktereга ni hotel očitvidno nobeden žrtvovati polovice svojemu bratu. Prvi je zagrabil v obupu družega za lase; ta je vzgriznil v uho svojega protivnika in je odpljunil krvavi košček z imenitno kletvijo v svojem narečju. Legitimni lastnik kruha poskusil je zasaditi svoje nohte v oči roparja, ta je ali poskušal iz vseh sil vtakniti kruh v svoj žep, med tem ko je z drugo roko davil svojega brata. Ali premagani, oživiljen od obupa, se je zopet vzdignil in vdaril nasprotnika s komolcem v želodec, da se je ta zakrtljaj po zemlji. Čemu opisovati ta gnjusni boj, ki je trajal dlje, kakor bi bile obetale slabe, otroške moči. Kos kruha je šel iz roke v roko in z vsakim, z vsakim trenutkom je menjaval žep; ali ah! menjaval je tudi svoj objem; in ko sta borilca končno trudna, brez sape in vsa okrvavljena vstala, ker nista mogla več nadaljevati, tu res ni bilo tudi več vzroka k boju: kruh je izginil, razdrobljen je bil na drobtine, podobne pesku po katerem se je raztepel.

Ta prizor mi je zatemnel kraj in tiha radost, ki mi je plala v duši predno sem ugledal ta dva človečka, izginila je popolnoma. Dosti dolgo sem ostal žalosten od tega, ponavlja je si: ali je to krasna zemlja, kjer pravijo kruhu kolač in ki je tako redek vžitek, da zadostuje, da bi vzbudil boj v pravem smislu besede bratomorni.

Smešnice.

— Frajlca, klobaso so zgubili. Tukaj jo imajo, jaz sem pošten človek. Desetino pa, ki mi gre po pravici in postavi sem si že odgriznil. —

— No, Pepe, kaj ti meso ni všeč? — Vročje je. — Pa popihaj. — Ej, bojim se, pa ne bi odletelo. —

Amerikanska reklama: Nad nekim tunelom, pred katerim morajo iti železnični vozovi bolj polahko, je bila postavljena ogromna tabla s tem oglasom: „Pomisli, dragi popotnik, kako je vse na temu svetu minljivo; ker ako bi se vlak v tem tunelu prevrnil, bi vsi tu žalostno pomrli in ne bilo bi Vam močče — kupiti lepih in trpežnih srajc, ki jih prodaja za čudovito majhno ceno udani Vaš Henri Smit.“ —

* * *

Iz šole: Katchet: „No, kaj je naredil Bog, ko je vstarił Adama iz gline? Kaj nihče ne ve?“ — Mali Tone, čegar oče je delavec v opekarni, vstane in pravi s posebno domišljavostjo na svoje znanje: „Pustil je Adama, da se je na solncu dobro posušil, potem ga je djal v peč, da se prepeče.“ —

* * *

Otroška modrost. Mirko: „Mama, naša Micka mi je rekla, da nas je Bog naredil iz gline.“ — Mati: „Da, sinko.“ — Mirko: „Aha, zato ti ne pustiš, da bi pil papo toliko piva, kaj ne, on bi se lahko razmočil?“

* * *

Pogovor. Mati: „Ko boš ti velika mene ne bo več, umrla bom pa me bodo pokopali v zemljo.“ Zlatica dela čudovito zamišljen obraz in mati nestrpno pričakuje, kaj bo izmodrovala mala glava. Končno pravi dekletce: „Prosim te, mama, daj, pripoveduj mi rajše o ljudej, ki nič ne umirajo.“

Razpisujemo danes

deveti natečaj ugank

ter si želimo najštevilnejše udeležbe. Pogoji so ti:

Rešitve naj se dopošljejo najkasneje do 20. decembra.

Naslov: „Domači Prijatelj“, v Pragi VIII.

Pravico do izžrebanja imajo samo odjemalci Vydrove žitne kave in člani njihovih družin.

Število rešenih ugank ne odločuje, morajo biti ali najmanj 3 uganke rešene

— Cene so: —

- I. P. Žmitek (oljnata slika, umetniški orig.): „Na bregu finskega zaliva“.
- II. T. Grossi: „Marko Viskonti“ (krasno vezana).
- III. Skrinjica za rokavice.
- IV. Slika: „Blejsko jezero“ (z okvirjem).
- V. J. Scheinigg: „Narodne pesmi koroških Slovencev“ (krasno vezana).
- VI. in VII. po 3 skudelice za kavo.

165. **Tajnostni pozdrav.**

Micika Stegnar, Maribor.

Ožbo Mišiovič Slovenec!

166. **Uganka.**

Janez Pavšič, Otalež.

Sestavite iz sledečih besedi znan pregovor: Gospod, iskra, panj, orgle, piti, hodi, braniš.

167. **Konjiček.**

M. S. Maribor.

h	n	l
č		k
o	a	o

168. **Skrivalna uganka.**

Valentin Zablacjan, Glnje.

V vsaki teh besed je skrit zlog narodnega pregovora: Breza, spol, tujec, Nica, metla, duhoven.

169. **Križ.**

Anton Dokler, Sevnica.

		a		
	a	c	c	
d	e	e	g	j
	j	l	z	
		ž		

170. **Uganka.**

Fran Jordan, Ihan.

- ograja
- del obraza
- kislá stvar
- sorodnica.

171. **Računska uganka.**

Riko Kilar, Ljubljana.

Nekdo mora plačati neki račun v 10 in 20 kronskih dukatih z 19 in 21 mm širine tako, da sestavi ž njimi 1 meter. Koliko in kakšne dukate bo porabil, da plača kolikor mogoče najmanj?

172. **Uganka.**

Jos. Bertok, Lazaret.

Dokažite, da $3 \times 2 = 4$.173. **Magični kvadrat.**

Ančnikov Jože.

a	a	a	b
r	r	r	s
s	s	s	t
t	t	u	u

174. **Palindrom.**

A. Plesničar, Lokve.

- trpin je vsem poznám.
- je v Aziji strašán:
- grmi, drví napad
- si dela strela v grad.

175. **Šarada.**

Micika Zagoričnik, Celje.

S petimi kraj na Dolenjskem poveš, s tremi sovražnico zime izveš; vseh osem trg bepe naše zemlje tvoji ti duši očesu odpre.

176. **Kriptogram.**

Bogumil Pavlič, Gradec.

NJE	SE	AT
OOSII	L	V
KMLŠ	SÆ	
A	V	ČVTOR

177. Logograf.

A. Skulj, Ljubljana.

Na kmetih je in pa v mesteh,
seveda v sobah, ne v kletih.
Ene so majhne, ene velike,
različne njene so oblike.
Če črko zadnjo spremeniš,
osebo znano koj dobiš,
ki s prvo se veliko trudi,
v obližju nje si kruha služi.

178. Trikot.

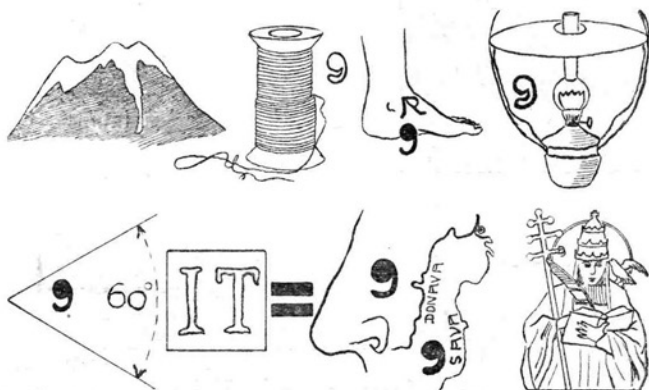
Slavica Zupan, Ljubljana.

Mesto številk naj se vstavijo črke, da pomeni: 1. 2. 3. ime; 1. 4. 3. bibl. oseba; 3. 2. 1. junaka; 2. 4. 1. boga; 3. 2. 1. 4. organizem; 1. 2. 3. 4. dobo; 3. 4. 1. 2. zaimek.

179. Rebus.

Solovej, Praga.

Dobitki osmega natečaja

so bili izžrebani sledečim rešilcem:

- I. Kip jelena: *Janez Kunce*, župnik, Sv. Jurij ob Ščavnici.
- II. Jardiniera: *Ivan Schmeidek*, učitelj, Rova.
- III. Vekoslav Špindler: „Zapihal je jug“ (krasno vezana): *Micika Stegnar*, učit. priprav, Maribor.
- IV. Figurina: *Janez Pustavrh*, posestnik, Dol. Dobrava, Gorenjavas.
- V. Zofka Kveder, „Ljubezen“ (krasno vezana): *Mirko Gosak*, cand. inr., Žiče.
- VI. in VII. po 3 skudelice za kavo: *Julija Dolenc*, soproga posest. i župana, Staraloka. — *Alojzija Čene*, hišna v župnišču, Rečica v Sav. dol.

Rešitve ugank v 8. številu.

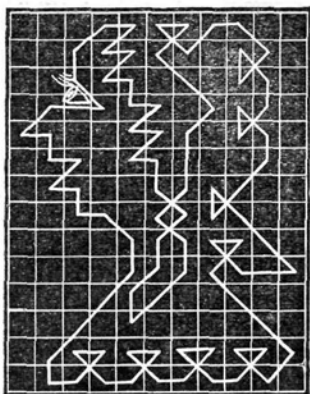
150. M, ded, vitez, Metelko, Milan, oko, o. 151. Kaj da nimam rumenjakov, — suhega zlata na kupe, — vsako bi izpolnil željo, — drage svoje, svoje ljube. 153. Mast, apno, sneg, Togo. 154. Slovenec, Alojzija, Klobučar, previden, trobenta, spomenik, koristen, Slovenec. 155. Brez glave storjeno, govoto skaženo. 156. Lenega čaka strgan rokav, — palca beraška, prazen bokav. 157. Strela vdari iz višine izdajalca domovine. 158. Sled, smet, snet. 159. P, bor, r, sto, Osaka, tri, t, čuk, Korea: Port Artur. 160. Gost, kost, most, post. 161. Ivo Kuret, nadučitelj v Dekani. 162. Jabolko ne pade daleč od drevesa. 164. Junak, Urfar, rebus, čuden, Iberi, čibuk: Jurčič, Krsnik.

152.

„Nič nočem več okusiti
preklicanega vina,
ko komaj iz kozarca sem
rešila se pogina!“

Tako mušica vinska je
globoko izdahnila,
a vinca se še isti dan
do smrti je napila.

Silv. K.

163.

Mati zakliče
pridne deklīče:
Hitro vstanite,
vže se dani!

Srajce, rokavce,
rute in avbce,
prte poberte,
prat se mudi!

Listnica uredništva.

Rokopisi in pisma tikajoča se uredništva naj se adresujejo: *Zofka Kveder Jelovšek, pisateljica v Pragi VII., Kamenická ul. šte. 656, Češko.* Rešitve ugank, naročila i. t. d. pa na naslov: „*Domači Prijatelj*“, Praga VIII., Češko.

S prihodnjo januarsko šte. razposlal se bo vsem našim naročnikom ličen stenski koledar, zato bo imela prih. šte. samo 16 str. (zaradi poštnine). Obseg bomo nadomestili pri februarški šte., ki bo imela 48 str. in bo obsežala odbrane spise naših pisateljev. Tako imamo že prispevke od *Cankarja, Meška, Dra. Zbašnika, Laha* i. t. d., tudi mnogi drugi so namobjubili sotrudništvo, tako npr. *Aškerc, Govekar, Kostanjevec.* Upamo, da se nam posreči doseči s podporo naših pisateljev svoj ideal: da postane „*Domači Prijatelj*“ v resnici dober, popularen beletrističen list za najširše občinstvo. Z januarsko šte. začnemo nov letnik in bomo posvetili listu še večjo pozornost, kakor doslej.

VSEBINA: Vekoslav Špindler: *Pa si prišla...*; Samko Cvetkov Marin: *O Pavlu Pavloviču*; G. Golar: *Želje*; Ivan Lah: *Tragikomedija*; L. L. B.: *Kako je obhajal gospod Janez prvi svoj god v Podgorici*; Pavel Golob: *Iz življenja*; M. P. Nataša: *Verzi v spomin...*; Roman Romanov: *Dan je še danes...* Zofka Kveder-Jelovškova: *Šestdesetletnica*; Josip Bekš: *Odprla si...*; Charles Baudelaire: *Kolač*; Elvira Dolinar: *Udri ga! Smešnice*; *Uganke*; *Listnica uredništva.*

